KÄRNKRAFTSKOMMUNERNA
SWEDISH MUNICIPALITIES WITH NUCLEAR FACILITIES

Ted Lindquist
2026-09-13, Styrelsen 2026-09-25

Er referens: KN 2026/01512

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) yttrande över Kärnkrafts-prövningsutredningens slutbetänkande - Ny kärnkraft i Sverige – Moderna regler för beredskap och skadeståndsansvar (SOU 2026:40).

Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan (KSO) har fått möjlighet att lämna synpunkter på slutbetänkandet. Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet senast den 23 november 2026.

1. Inledning

KSO är sedan 1977 ett samarbetsorgan för kommuner med kärntekniska anläggningar och kärnavfalls-anläggningar. Samarbetsorganet lämnar gemensam service till medlemskommunerna och de tre lokala säker-hetsnämnderna vid kärntekniska anläggningar i operativ drift. För närvarande har KSO följande medlemmar: Nyköpings kommun, Oskarshamns kommun, Varbergs kommun och Östhammars kommun. Oskarshamn, Varberg och Östhammar har kärnkraftverk och kärnavfallsanläggningar i operativ drift och det finns sedan 1981 statliga insynsorgan i form av lokala säkerhetsnämnder i dessa kommuner. Så var fallet även i Kävlinge kommun/Barsebäcksverket och Nyköpings kommun/Studsvik fram till den 10 januari 2023 då dessa två säkerhetsnämnder avvecklades efter ett regeringsbeslut.

2. KSO:s samlade bedömning över slutbetänkandet

KSO bedömer att Kärnkraftsprövningsutredningens förslag är ett viktigt steg mot ett mer modernt, risk-baserat och förutsebart regelverk för kärnteknisk verksamhet. KSO tillstyrker därför slutbetänkandets huvudsakliga inriktning, men anser att genomförandet bör ske under förutsättning att kommunernas roll och ekonomiska förutsättningar tydliggörs. För att KSO fullt ut ska kunna ställa sig bakom genomförandet bör regeringen i den fortsatta beredningen särskilt säkerställa:

- ett reglerat och tidigt kommunalt samråd vid utformning av beredskaps- och planeringszoner,
- en tydlig ansvarsfördelning mellan stat, tillståndshavare, länsstyrelser och kommuner,
- full, långsiktig och förutsebar finansiering av de kommunala kostnaderna,
- relevant realtidsinformation för kommunal räddningstjänst och krisledning,
- en stärkt och tydlig roll för de lokala säkerhetsnämnderna, samt
- ett nationellt system för kompetensuppbyggnad och återkommande övningar för berörda kommuner.

KSO vill särskilt understryka att kommunernas medverkan i kärnenergiberedskapen är en del av en nationell säkerhetsuppgift. Staten måste därför säkerställa att kommunerna ges de rättsliga, organisatoriska och ekonomiska förutsättningar som krävs för att fullgöra sina uppgifter.

Med dessa kompletteringar bedömer KSO att det föreslagna regelverket kan bidra till en robust och långsiktigt hållbar struktur där stat, tillståndshavare och berörda kommuner tillsammans kan upprätthålla en hög nivå på kärnsäkerhet, strålskydd och beredskap vid såväl befintlig som ny kärnkraft. Ur kommunernas perspektiv är det särskilt viktigt att det nya regelverket utformas så att ansvar, befogenheter och finansiering följs åt.

Kommunerna har redan betydande uppgifter inom bland annat räddningstjänst, krisledning, samhällsskydd och information till allmänheten. Etablering av ny kärnkraft kan innebära att fler kommuner än i dag får uppgifter och ansvar kopplade till kärnteknisk verksamhet och kärnenergiberedskap.

3. Kommunernas roll måste tydliggöras

KSO är positivt till utredningens ambition att skapa en tydligare ansvarsfördelning mellan berörda statliga myndigheter och andra aktörer. För kommunerna är det emellertid avgörande att denna ansvarsfördelning också fungerar i praktiken.

Kommunerna har uppgifter inom räddningstjänst, krisledning, samhällsskydd och information till allmänheten. Beslut om beredskaps- och planeringszoner kan därför få direkta konsekvenser för kommunernas organisation, planering, resursbehov och förmåga att hantera en radiologisk nödsituation.

KSO anser att den kommunala rollen därför behöver framgå tydligare av regelverket. Kommunerna får inte reduceras till mottagare av beslut som fattats av statliga myndigheter när besluten samtidigt medför konkreta kommunala åtaganden.

Grundprincipen bör vara att ansvar, befogenheter, resurser och finansiering följs åt.

4. Formellt kommunalt samråd om beredskaps- och planeringszoner

KSO tillstyrker en riskbaserad och anläggningsspecifik dimensionering av beredskaps- och planeringszonerna. En sådan modell skapar bättre förutsättningar att anpassa beredskapen till olika anläggningars faktiska riskprofil och till nya reaktortekniker.

Samtidigt måste de lokala förhållandena ges tillräcklig betydelse. Kommunerna besitter kunskap om bland annat bebyggelse, vägnät, samhällsviktig verksamhet, skolor, äldreomsorg, lokal räddningstjänst och andra förhållanden som är av direkt betydelse för möjligheterna att genomföra olika skyddsåtgärder.

KSO anser därför att det bör införas ett tydligt reglerat och formellt kommunalt samrådsförfarande vid framtagande och geografisk utformning av beredskaps- och planeringszoner. Samrådet bör genomföras i ett så tidigt skede att kommunernas kunskap faktiskt kan påverka utformningen och inte enbart innebära möjlighet att lämna synpunkter på ett i praktiken färdigt förslag.

5. Beredskapen inför ny kärnkraft

KSO delar utredningens uppfattning att nödvändig beredskap ska vara etablerad innan en ny kärnteknisk anläggning tas i drift. Detta är en viktig säkerhetsprincip. Samtidigt innebär principen att berörda kommuner behöver ges tillräcklig tid och tillräckliga resurser för att bygga upp organisation, kompetens, planeringförmåga och övningsverksamhet.

Vid nyetablering av kärnkraft måste därför kommunernas beredskapsarbete inledas långt före driftsättning. Staten behöver tillsammans med tillståndshavaren säkerställa att de kommuner som berörs kan bygga upp den nödvändiga förmågan parallellt med etableringen av anläggningen.

KSO vill särskilt framhålla att nya kärnkraftsetableringar kan innebära att fler kommuner än i dag blir kärntekniska eller omfattas av beredskaps- och planeringszoner. Det nationella systemet måste därför vara dimensionerat även för en sådan utveckling.

6. Finansiering av kommunernas beredskap

KSO är positivt till utredningens förslag om en ny modell för beredskapsavgiften där kostnaderna tydligare kopplas till anläggningens egenskaper, platsens förutsättningar och den beredskap som faktiskt krävs.

Kommunerna ska inte med kommunala medel behöva finansiera uppgifter som uppkommer till följd av nationella beslut om kärnenergiberedskap eller etablering av kärntekniska anläggningar. Finansieringen bör därför utformas så att kostnader för bland annat planering, kompetensuppbyggnad, utbildning, övning, information och andra beredskapsåtgärder kan ersättas långsiktigt.

KSO förordar en riskbaserad finansieringsmodell eller annan statligt reglerad ersättningslösning. För berörda kommuner bör det finnas möjlighet till fleråriga och förutsebara finansieringslösningar. Därför bör principen vara tydlig, kommunala kostnader som uppkommer till följd av den nationella kärnenergi-beredskapen ska finansieras fullt ut och långsiktigt.

7. Processparametrar och realtidsinformation

KSO delar uppfattningen att tillgång till korrekt och snabb information från en kärnteknisk anläggning är central vid en radiologisk nödsituation. Utredningen föreslår att kravet på överföring av processparametrar ska gälla anläggningar där ett tidigt utsläpp kan medföra behov av snabba skyddsåtgärder utanför anläggningen.

KSO vill i sammanhanget påtala kommunernas behov av lägesinformation, som krävs för att kunna genomföra uppgifter inom krisledning, räddningstjänst och information till allmänheten.

8. Lokala säkerhetsnämnder

KSO anser att de lokala säkerhetsnämnderna, som myndigheter under regeringen, även fortsättningsvis fyller en viktig funktion för lokal insyn, information, transparens och förtroendeskapande dialog kring kärnteknisk verksamhet. Vid en utbyggnad av kärnkraften blir frågor om lokal förankring och allmänhetens tillgång till oberoende information särskilt betydelsefulla. Kärnkraftskommunerna har i tidigare yttranden framhållit att de lokala säkerhetsnämnderna utgör ett unikt insynsorgan med central betydelse för lokalt förtroende. KSO vill även i detta sammanhang åter betona vikten av att regeringen säkerställer säkerhets-nämndernas framtida roll när ny kärnkraft planeras och etableras.

KSO anser därför att de lokala säkerhetsnämndernas framtida roll och uppgifter bör förtydligas. Även de ekonomiska förutsättningarna för säkerhetsnämndernas verksamhet bör ses över så att nämndernas uppdrag och resurser står i rimlig proportion till varandra.

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNA
SWEDISH MUNICIPALITIES WITH NUCLEAR FACILITIES

Ted Lindquist
2026-09-13, Styrelsen 2026-09-25

7. Nationellt kompetens- och övningsprogram

En utbyggnad av kärnkraften kommer att ställa krav på kompetens inte enbart hos tillståndshavare och statliga myndigheter utan även på lokal nivå. Detta gäller särskilt kommuner som får nya kärntekniska anläggningar eller som kommer att omfattas av beredskaps- och planeringszoner.

Noteras att KSO tidigare har lämnat inspel till både Energimyndigheten, Kärnkraftssamordningen och Naturvårdsverket i kompetensförsörjningsfrågor för elektrifiering och kärnkraftsutbyggnad. KSO delar bedömningen att kompetensförsörjningen är en av de mest kritiska förutsättningarna för att Sverige ska kunna etablera ny kärnkraft och genomföra långsiktiga livstidsförlängningar av befintliga kärnkrafts-anläggningar. Frågan är samtidigt bredare än utbildningssystemet och omfattar kommunernas förmåga att planera för bostäder, infrastruktur, samhällsservice, arbetsmarknad och lokal utveckling. KSO anser att staten behöver ta ett tydligare ansvar för samordning, långsiktig planering och kapacitetsuppbyggnad inom utbildningssystemet. Arbetet måste samtidigt bygga på nära samverkan mellan statliga myndigheter, utbildningsanordnare, näringsliv och de kommuner där kärnteknisk verksamhet bedrivs eller planeras.

KSO anser därför att staten bör säkerställa ett nationellt program för kommunal kompetensuppbyggnad och återkommande övningar inom kärnenergiberedskapen. Programmet bör ge kommunerna tillgång till gemensam kunskap, utbildning, erfarenhetsutbyte och återkommande övningar tillsammans med berörda statliga myndigheter och andra aktörer. Ett sådant nationellt stöd är särskilt viktigt för kommuner som i dag saknar erfarenhet av kärnteknisk verksamhet men som i framtiden kan komma att beröras av nya kärnkrafts-etableringar.

FÖR KÄRNKRAFTKOMMUNERNAS SAMARBETSORGAN (KSO)

Andreas Erlandsson
Ordförande KSO

David Sandrén
Vice ordförande KSO

Enligt uppdrag!

Ted Lindquist
KSO- samordnare